

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА: ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ

© 2014 ХАУСТОВА В. Є., ЯЛДІН І. В.

УДК 338.242.2

Хаустова В. Є., Ялдин І. В. Промислова політика: її сутність та значення

У статті аналізується значення промислової політики для економік країн світу, розглядаються етапи її розвитку в європейських країнах, цілі та особливості проведення. Уточнюються тлумачення понять «політика», «промисловість», «промислова політика». Визначаються основні підходи до трактування поняття «промислова політика». Виділяються основні риси промислової політики. Аналізуються відмінності у трактуваннях поняття й передумови їх виникнення.

Ключові слова: політика, промисловість, промислова політика.

Табл.: 4. **Бібл.:** 47.

Хаустова Вікторія Євгенівна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу інноваційного розвитку та конкурентоспроможності, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

Ялдин Ігор Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, здобувач, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

УДК 338.242.2

Хаустова В. Е., Ялдин И. В. Промышленная политика: ее сущность и значение

В статье анализируется значение промышленной политики для экономик стран мира, рассматриваются этапы ее развития в европейских странах, цели и особенности проведения. Уточняются толкования понятий «политика», «промышленность», «промышленная политика». Определяются основные подходы к трактованию понятия «промышленная политика». Выделяются основные черты промышленной политики. Анализируются различия в трактованиях понятия и предпосылки к их возникновению.

Ключевые слова: политика, промышленность, промышленная политика.

Табл.: 4. **Библ.:** 47.

Хаустова Виктория Евгеньевна – кандидат экономических наук, доцент, старший научный сотрудник отдела инновационного развития и конкурентоспособности, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 этаж, Харьков, 61022, Украина)

Ялдин Игорь Владимирович – кандидат экономических наук, доцент, соискатель, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 этаж, Харьков, 61022, Украина)

UDC 338.242.2

Khaustova V. Ye., Yaldin I. V. Industrial Policy: Meaning and Significance

In the article significance of industrial policy for the economies of the world are analyzed, stages of its development in European countries as well as goals and peculiarities are considered. Interpretation of the terms «policy», «industry», «industrial policy» is updated. The main approaches to redefining the concept of «industrial policy» are identified. The main features of the industrial policy are allocated. Differences of interpretations of the term and background to their origination are analyzed.

Key words: policy, industry, industrial policy.

Table: 4. **Bibl.:** 47.

Khaustova Victoria Ye. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow, department of innovation development and competitiveness, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, 61022, Ukraine)

Yaldin Igor V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Applicant, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (pl. Svobody, 5, Derzhprom, 7 pidyizd, 8 poverkh, 61022, Ukraine)

Промисловість являє собою фундамент матеріального виробництва. У ній створюється переважна частина валового внутрішнього продукту та національного доходу. За оцінками експертів, внесок промисловості у ВВП коливається для різних держав від 25 до 40%, і уряди країн приділяють особливу увагу його збереженню та навіть підвищенню. Так, у другій половині 1990-х рр. – першій половині 2000-х рр. таким країнам, як Японія, Індія, Китай, Бразилія, ПАР вдалося збільшити частку промисловості у ВВП [1]. Отже, функціонування промислового комплексу суттєво впливає на економічну ситуацію та рівень життя населення в країнах світу, внаслідок чого проблеми підтримки та стимулювання розвитку промисловості є одними з пріоритетних.

Водночас ситуація в промисловості пострадянських країн є, переважно, непростюю. Так, у Росії спостерігається деіндустріалізація національної економіки, а частка промисловості у ВВП за роки реформування економіки знизилася на 10%, що супроводжувалося 5-кратними втратами кадрів і фондів по окремих секторах промисловості та повною втрагую окремих секторів промисловості [1].

В Україні ситуація ще гірша. За останні 20 років відбулися масштабні структурні зміни у промисловості країни з поглибленням неефективної спеціалізації та збільшенням частки низькотехнологічних енерго- та ресурсоемних виробництв. Суттєво зменшилися обсяги виробництва та продажу багатьох видів промислової продукції, погіршилися показники економічної безпеки у промисловості, для інвестиційної та інноваційної діяльності у промисловості

стала характерною спадна тенденція. Отже, в Україні також спостерігається деіндустріалізація національної економіки, пов'язана з нехтуванням процесами технічної модернізації, внаслідок чого частка промисловості у створенні ВДВ знизилася від 36% у 1990 р. до 21% у 2013 р. [2].

Проте, порівняння українського промислового сектора на міжнародному рівні, проведене Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, і Німецькою консультативною групою [2], свідчить, що промисловий сектор досі має більше значення в Україні, навіть ніж у середньому по ЄС-28, і приблизно однакову вагу для економіки, як і в сусідніх Польщі та Білорусі. Також він є менш вагомим, ніж у Росії, частка промислового сектора в якій є більшою через вплив добувної промисловості. Отже, Україна досі залишається вагомим промисловим виробником, однак негативні тенденції, що останніми роками при-таманні розвитку промислового сектора країни, свідчать про необхідність негайної реакції з боку уряду в напрямку їх подолання.

Як зазначається в аналітичній доповіді Інституту стратегічних досліджень України [3], сьогодні в Україні скаалася модель експорторієнтованого адаптивного розвитку промисловості, яка характеризується переважанням слабкодиверсифікованого низькотехнологічного виробництва, ефективність якого є досить сумнівною. У роботі [4] В. Горбулін підкреслює, що складне економічне становище в Україні потребує невідкладного обговорення та вирішення проблем у сфері формування та реалізації національної промислової політики, оскільки за останні роки вони не тільки

набули системного характеру, а й зумовлюють виникнення реальних загроз національній безпеці та обороні.

Отже, у сучасних умовах поглиблення кризових явищ вибір ефективної моделі промислової політики набуває великого значення задля збереження економічної та політичної незалежності держави.

Проте, незважаючи на невпинний інтерес закордонних фахівців до різних аспектів досліджуваної проблеми з боку як вітчизняних науковців, так і практиків, їй надається явно недостатня увага. Так, немає чіткості в розумінні сутності промислової політики, існує плутанина у відокремленні промислової політики від загальноекономічної, структурної, макроекономічної та ін., немає конкретики у визначенні цілей, інструментів, механізмів впровадження промислової політики в країні. На цей час не сформовано єдиної концепції промислової політики в країні.

Серед останніх робіт закордонних вчених за даною проблематикою доцільно відмітити ґрунтовні дослідження таких науковців, як Brander J., Spencer B., Otis L., Rodrick D., Okuno-Fujiwara M., Suzumura K., Reich R., Foreman-Peck J., Frederico G., Valila T., Pelkmans J., Evenett S., Chang H.-J., Lin J., Pack H., Hausmann R., Budzinski O., Schmidt C., Devarajan S., Lall S., Saggi K., а також Абалкіна Л., Галічанина Є., Авдашевої С., Шаститко А., Кузнецова Б., Татаркіна О., Попова В., Сухарева О., Оркуші М., Заваднікова В., Щербаківа В., Гельвановського М., Романової О. та ін. Серед вітчизняних науковців дослідженню питань промислової політики присвячено роботи: Амоші О., Вишневського В., Гейця В., Горбуліна В., Кизима М., Кіндзерського Ю., Жаліла Я., Якубовського М. та ін.

Аналіз робіт вітчизняних і закордонних науковців за досліджуваною проблематикою дозволив зробити висновок, що, незважаючи на той факт, що сьогодні фахівці, погоджуючись з необхідністю та важливістю промислової політики для економічного розвитку країни, розходяться в поглядах на її місце та межі в загальній економічній політиці держави; сутність, цілі, концепції, інструменти та механізми побудови та впровадження; взаємовплив і взаємодію з іншими видами державної політики.

Крім того, залишається ще досить багато інших дискусійних і невизначених питань, що потребують подальшого аналізу та визначення. Однак основою досліджень різного плану в межах даної проблематики є, у першу чергу, удосконалення понятійного апарату. Тому метою даної роботи є визначення сутності промислової політики та її значення для економіки країни.

Промислова політика сформувалась у європейських країнах ще у XIX сторіччі. В її розвитку можна визначити три основні етапи, які характеризувалися зміною цілей та

особливостей проведення залежно від інтересів економіки та суспільства (табл. 1).

В урядових і наукових колах пострадянських країн, і, у тому числі, України, термін «промислова політика» почав активно вживатися з початку 90-х рр. минулого століття, коли вони проголосили курс на реформування своїх економік [6]. Проте, як свідчить аналіз останніх публікацій закордонних й вітчизняних науковців і практиків, категорія «промислова політика» до теперішнього часу не має достатньо сталого і однозначного тлумачення. Це ускладнює ідентифікацію ролі й місця промислової політики серед інших видів державного регулювання економіки, а також її цілей та меж.

Розглядаючи дану категорію, доцільно визначити її складові і, у першу чергу, що являє собою політика як така.

Автором даного терміна вважається Аристотель, який визначив політику як цивілізовану форму спільності, що служить досягненню «загального блага» [7]. Як зазначається у [8], у сучасній науці немає єдиного визначення терміна «політика», замість цього існує цілий ряд тлумачень, в яких підкреслюється один з основних аспектів політичної діяльності: інституційний, правовий, економічний, психологічний, соціальний, антропологічний і т. ін.

Аналіз визначень поняття «політика», наданих у словниках [9 – 12], дозволив зробити висновок, що політика може розглядатися як: наука (вчення), відносини, діяльність (сфера діяльності, галузь діяльності, образ дій, напрям діяльності), система заходів, процес (події).

У політологічному словнику-довіднику [7] основні сучасні підходи до визначення політики згруповано до таких: комунікативний (політика як сфера інтеграції або боротьби індивідів і соціальних груп), директивний (політика як відносини з приводу влади), функціональний (політика як діяльність з управління).

У межах даного дослідження та його цілей до трактування терміна «політика» буде обрано функціональний підхід, згідно з яким вона буде розумітися як діяльність з управління.

Ще однією складовою поняття «промислова політика» є «промисловість». Як показав аналіз представлених у словниках [7, 11 – 15] визначень поняття «промисловість», має місце певна неоднозначність і в його тлумаченні. Причому основні відмінності в трактуваннях стосуються переважно визначення комплексу галузей, що належать до промисловості.

У межах даного дослідження вважаємо доцільним трактувати термін «промисловість» як галузь матеріального виробництва, в якій виробляють знаряддя праці та іншу продукцію для різних галузей господарства, а також добувають сировину і паливо, обробляють і переробляють

Таблиця 1

Етапи розвитку промислової політики у європейських країнах

Етап	Цілі та особливості
I етап (XIX ст. – 20-ті рр. XX ст.)	Основними цілями промислової політики були створення сильної оборонної промисловості, підтримка інтересів великих виробництв при врахуванні соціальних факторів тільки в критично важливих сферах: гарантії зайнятості, забезпечення країни продовольством та ін.
II етап (30-ті рр. XX ст. – 60-ті рр. XX ст.)	Намітився перехід до балансування інтересів промислового розвитку і базових соціальних гарантій. Промислова політика стає одним з елементів загальноекономічної політики
III етап (70-ті рр. XX ст. – цей час)	Характеризується в розвинених країнах рівноправністю, а часто й домінуванням соціальних інтересів над економічними. Соціальна сфера в сучасній промисловій політиці є учасником процесу розвитку національної промисловості. Даний етап характерний для країн з високорозвинутою економікою. В умовах країн, що розвиваються, важко говорити про становлення повної рівноправності соціальних та економічних інтересів

Джерело: укладено на основі [5].

продукцію, отриману в промисловості або в сільському господарстві, а відносити до неї прийняті в Україні галузі: електроенергетику, нафтовидобувну, газову, вугільну, торф'яну промисловість, чорну металургію, кольорову металургію, хімічну та нафтохімічну промисловість, машинобудівну і металообробну, лісову, деревообробну та целюлозно-паперову, промисловість будівельних матеріалів, скляну та фарфоро-фаянсову, легку, харчову, борошномельно-круп'яну, комбікормову, мікробіологічну, медичну, поліграфічну та ін.

Отже, різноманітність підходів до визначення понять «політика» та «промисловість» є передумовою неоднозначності трактувань поняття «промислова політика».

Аналіз визначень поняття «промислова політика» в законодавчих документах і роботах вітчизняних й закордонних науковців дозволив виділити два основні підходи до розуміння сутності промислової політики:

1. Ресурсно-галузевої.
2. Інституційний.

У ресурсно-галузевому підході промислова політика розглядається як комплекс заходів державного впливу, спрямований на вдосконалення структури національної економіки та підтримки конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

У цьому розумінні промислова політика спрямована на: 1 – розвиток пріоритетних галузей (секторів економі-

ки); 2 – вдосконалення структури обраних галузей (секторів економіки); 3 – структурну перебудову промислового виробництва.

Цей підхід передбачає розгляд промислової політики через призму впровадження урядом певних заходів задля забезпечення прогресивних змін у структурі промислового виробництва шляхом використання (перерозподілення) відповідних ресурсів.

Взаємозв'язок понять «захід» і «ресурси» є досить очевидним, оскільки захід – це сукупність дій, об'єднаних одним суспільно значимим завданням [11], а реалізований він може тільки через задіяння певних ресурсів. Зазначимо, що ресурси – це кількісна міра можливості виконання будь-якої діяльності; умови, що дозволяють за допомогою певних перетворень отримати бажаний результат [11], і підрозділяються вони на: економічні ресурси (у тому числі організаційні, трудові, фінансові, матеріальні ресурси), інформаційні ресурси та ін.

У табл. 2 наведено тлумачення поняття «промислова політика» науковцями та практиками, що додержуються даного підходу.

Зазначимо, що цей підхід в цілому відповідає найбільш поширеному розумінню терміна «промислова політика» («*industrial policy*») у західній економічній науці та перетинається з термінами «галузева» або «секторальна»

Таблиця 2

Трактування поняття «промислова політика» в межах ресурсно-галузевого підходу

Автор(-и), джерело	Трактування
1	2
Електронний словник міжнародної торгової термінології [16]	Промислова політика трактується як традиційна політика уряду задля забезпечення сприятливого економічного клімату та розвитку галузей в цілому, або конкретних галузей промисловості. Як інструменти промислової політики виділяються: податкові стимули задля заохочення інвестицій та експорту, прямі чи непрямі субсидії, спеціальні механізми фінансування, захист від іноземної конкуренції, розробка навчальних програм, регіональних програм розвитку, допомога в галузі досліджень та розробок, а також заходи допомоги малому бізнесу
Концепція промислової політики Міністерства економіки РФ [17]	Промислова політика являє собою комплекс заходів, що здійснюються державою в цілях підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняної промисловості і формування її сучасної структури, сприяє досягненню цих цілей
Окуно-Фудживара М., Сузумура К. (Okuno-Fujiwara M., Suzumura K.) [18], 1985 р.	Промислова політика – сукупність державних заходів, що вживаються для перерозподілу ресурсів між галузями або для зміни організаційно-підприємницької структури галузі в тому випадку, коли ринковий конкурентний механізм виявляється нездатним забезпечити досягнення цієї мети
Кругман П. (Krugman P.) [19], 1991 р.	Під промисловою розуміє політику, спрямовану на досягнення економічних і неекономічних цілей держави за допомогою регулювання розподілу ресурсів між галузями, комплексами, підприємствами промисловості
Отіс Л., Грехем Дж. (Otis L., Graham Jr.) [20], 1994 р.	Промислова політика (<i>industrial policy</i>) – сукупність стратегічних заходів держави з підтримки або розвитку певних галузей або секторів економіки
Абалкин Л. І. [21], 1997 р.	Промислова політика – це система заходів, спрямованих на прогресивні зміни в структурі промислового виробництва відповідно до обраних національними цілями і пріоритетами. Центральним питанням і предметом промислової політики є міжгалузеві пропорції
Форман-Пек Дж. (Foreman-Peck J.) [22], 2006 р.	До промислової політики належать переважно політика впливу на галузі виробництва промислової продукції (<i>manufacturing industries</i>) та інфраструктурні галузі (<i>infrastructures industries</i>)
Завадников В. О. [23], 2007 р.	Промислова політика – комплекс заходів державного регулювання економічних процесів на галузевому та корпоративному рівнях, спрямований на стимулювання інноваційної активності, структурної перебудови та економічне зростання
Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін. [24], 2009 р.	Промислова політика – заходи держави щодо підтримки та розвитку конкретних секторів економіки й подолання структурних криз за рахунок: – усунення невідповідності між новою техніко-економічною парадигмою промислового розвитку та інституціональною структурою суспільства, швидкість трансформації якої зі значним лагом завжди відстає від швидкості появи нових, більш прогресивних способів виробництва; – завершення структурної перебудови промисловості в рамках забезпечення системного поєднання в ній її технологічної, галузевої, організаційної, управлінської та інституціональної структур у періоди міжциклічних переходів
Низамутдинов І. К. [25], 2012 р.	Промислова політика – комплекс заходів, спрямованих на зміни структури промисловості з метою переходу на інноваційний шлях розвитку, заснований на активній інноваційно-інвестиційній діяльності

1	2
Сухарев О. С., Стрижакова Е. Н. [1], 2014 р.	Під індустріальною (промисловою) політикою розуміється комплекс правових, організаційно-економічних та управлінських заходів, спрямованих на створення умов для ефективного функціонування виробничих структур і забезпечення зростання продуктивності, обсягів випуску і зайнятості, що розробляються федеральним і регіональними урядами. Промислова політика для індустріальної країни повинна бути системоутворюючою ланкою загальної економічної політики держави нарівні з соціальною, фінансовою та грошово-кредитною політикою
Щербаков В. И. [26], 2014 р.	Промислова політика – система заходів державного регулювання ефективності промислового виробництва з метою підвищення його продуктивності та конкурентоспроможності на світових ринках

політика, означаючи заходи держави щодо підтримки або розвитку конкретних галузей, або секторів економіки.

Прикладами такої «галузевої» політики в різний час виступали політика Франції, Швеції, Південної Кореї, Індії, Японії та інших країн у другій половині ХХ сторіччя. Така активна промислова політика в більшості розвинених країн мала наслідком зміну галузевої структури економіки (зростання високотехнологічних галузей машинобудування, розвиток транспорту, туризму та ін.).

У межах інституційного підходу промислова політика розуміється як сукупність засобів загальносистемного характеру, що дозволяють державі впливати на промисловий розвиток шляхом впровадження через організацію діяльності відповідної системи інститутів певних заходів.

Прихильники цього підходу додержуються думки, що галузеві пріоритети поступово втрачають своє значення, крім тих, що пов'язані з безпекою країни та на перший план виходить відповідним образом організована діяльність системи інститутів.

У табл. 3 наведено тлумачення поняття «промислова політика» науковцями та практиками, що додержуються даного підходу.

Окрім розглянутих підходів до тлумачення терміна «промислова політика», існує ще цілий ряд визначень загального характеру, в яких промислова політика трактується через інші категорії – її цілі, спрямованість, складові, відношення до загальної економічної політики держави та ін. (табл. 4).

Отже, як свідчить проведений аналіз, має місце різноманітність тлумачень поняття «промислова політика» –

від визначення промислової політики через напрями реалізації інтересів держави у сфері промислового виробництва (що фактично розмиває межі впливу промислової політики до меж економічної політики) до зведення промислової політики до вибіркової підтримки пріоритетних галузей народного господарства.

Науковці виділяють різні причини до такої неоднозначності в розумінні його змісту. Так, Сотніков Д. [37] зазначає, що основним недоліком більшості існуючих у науковій літературі визначень є відсутність системності. Ряд вчених дотримуються думки, що причиною нечіткого визначення поняття «промислова політика» є різноманітність її цілей. Так, Валіла Т. (Valila T.) [38] зазначає, що промислова політика, на відміну від інших видів економічної політики, не має чітко визначеного та загальновизнаного набору цілей, яких необхідно досягти. Інші науковці вважають, що основною передумовою нечіткості у визначеннях даного поняття є відсутність теоретичної бази у тлумаченні поняття «промисловість» («industry») і, звідси, нечіткого визначення меж промислової політики [3, 8]. Також неоднозначність характерна й для перекладу запозиченого з іноземної літератури поняття «industrial policy», якому можна протиставити відразу кілька понять: «промислова політика», «структурна політика», «секторальна політика», «галузева політика». Так, Баранов І. [8] зазначає, що закордонний термін «industry» за своїм значенням ширше поняття «промисловість» і «індустрія» і визначає, по суті, будь-яку область виробничої діяльності, у тому числі і сферу послуг, отже, промислова політика в зарубіжному

Таблиця 3

Трактування поняття «промислова політика» в межах інституційного підходу

Автор(-и), джерело	Трактування
Татаркин А. И. [27], 2000 р.	Промислова політика – система відносин між державними та муніципальними органами влади, господарюючими суб'єктами, науковими та громадськими організаціями з приводу формування структурно-збалансованої, конкурентоздатної промисловості, інтелектуальне ядро якої представлено найновішим технологічним укладом
Родрік Д. (Rodrick D.) [28], 2004 р.	Промислова політика розглядається як напрямок дій, спрямованих на створення загального клімату співробітництва між державою та приватним сектором. Також зазначається, що державні стимули повинні бути тимчасовими та залежати від результатів діяльності. Терміном «промислова політика» позначаються всі дії з економічної реструктуризації на користь більш динамічних видів діяльності взагалі, незалежно від того, відносяться вони до промисловості, або до виробництва загалом
Доклад про промислову політику в РФ [29], 2006 р., Завадніков В. [30], 2007 р.	Промислова політика – це сукупність дій держави як інституту, які вживаються для надання впливу на діяльність господарюючих суб'єктів (підприємств, корпорацій, підприємств і т. ін.), а також на окремі аспекти цієї діяльності, відносяться до придбання факторів виробництва, організації виробництва, розподілу та реалізації товарів і послуг у всіх фазах життєвого циклу господарюючого суб'єкта та життєвого циклу його продукції
Татаркин А. И., Романова О. А. [31], 2014 р.	Промислова політика визначається як функціональна мультисуб'єктна промислова політика, тобто система відносин між державними та муніципальними органами влади, господарюючими суб'єктами, науковими організаціями та громадянськими інститутами з приводу формування структурно збалансованої, конкурентоспроможної промисловості, інтелектуальне ядро якої представлено новітнім технологічним укладом

Інші трактування поняття «промислова політика»

Автор(-и), джерело	Трактування
Центр економічної кон'юнктури при Уряді РФ [32], Гельвановский М. И. [33], 1998 р.	Промислова політика – центр загальноекономічної політики, що пов'язана, у першу чергу, з проведенням інноваційної, інвестиційної та структурної перебудови промислового виробництва. Головною метою промислова політика має економічне зростання при динамічній зміні структури та підвищенні ефективності промислового виробництва та конкурентоспроможності продукції
Форман-Пек Дж., Фредеріко Дж. (Foreman-Peck J., Frederico G.) [34], 1999 р.	Промислова політика – складне явище, що охоплює практично весь вплив уряду на промисловість. Промислова політика розглядається як ефективне та послідовне впровадження всіх стратегій, що претендують на структурну перебудову промисловості з метою підвищення конкурентоспроможності
Кондратьев Н. Д. [35], 2002 р.	Державна промислова політика – політика формування і розвитку ефективних конкурентоспроможних підприємств і компаній, здатних успішно здійснювати необхідні державі проекти та програми
Звіт Європейської економічної консультативної групи [36], 2008 р.	Промислова політика визначається як складова частина державної економічної політики, метою якої є підвищення добробуту громадян. У країнах з розвинутою економікою ці пріоритети тісно пов'язуються з конкурентоспроможністю компаній та загальною продуктивністю праці

розумінні поширюється на більш широкий спектр галузей. Але також цей термін може означати «галузь», і в цьому випадку мова йде про суто вузьке трактування промислової політики, яка в такому тлумаченні аналогічна галузевій політиці.

Як зазначається в [39], така ситуація ускладнюється дискусіями щодо меж промислової політики. Одні вчені вважають, що вона полягає в підтримці, насамперед, промислових галузей (така селективна підтримка отримала в іноземній літературі назву «відбору переможців») з метою розвитку пріоритетних напрямків промисловості, підвищення конкурентоспроможності окремих виробників на світових ринках або створення додаткових конкурентних переваг вітчизняних виробників [39 – 43], інші – що промислова політика повинна являти собою діалог між державою та приватним сектором, у результаті якого держава виявляє та долає стримуючі фактори зростання, а ще одна група науковців вважає, що промислова політика повинна носити не тільки селективний характер, але й має бути спрямована на підтримку конкурентоспроможності всього сектора виробництва (така політика отримала назву «функціональної» або «м'якої», а її межі часто виходять за рамки промислового виробництва і охоплюють більшість економічних галузей, формуючих валовий продукт, включаючи транспорт, будівництво, сільське господарство, сферу послуг, туризм і т. ін.) [21, 28, 40 – 46].

Кожен з підходів має як своїх прихильників, так і критиків. Критика в першу чергу стосується вибору пріоритетних напрямків державного стимулювання та механізмів його здійснення. Причому мова йде як про те, що уряд взагалі не має обирати самостійно цільові сектори або комплекси чи підприємства, оскільки це суперечить правилам справедливої конкуренції, так і про те, що такий вибір може носити суб'єктивний характер, бути помилковим внаслідок обмеженості (або недостовірності) інформації, яка лежить в його основі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз визначень поняття «промислова політика» в законодавчих документах і роботах вітчизняних й закордонних науковців дозволив виділити два основні підходи до розуміння сутності промислової політики: ресурсно-галузевий та інституційний.

Якщо перший з них передбачає розгляд промислової політики через призму впровадження урядом певних заходів задля забезпечення прогресивних змін у структурі промислового виробництва шляхом використання (пере-

розподілення) відповідних ресурсів, то другий – через призму відповідним образом організованої діяльності системи інститутів та відносин між ними.

Найбільш поширеним є перший підхід до тлумачення сутності «промислової політики», але, на наш погляд, обидва вони є обґрунтованими, а дотримання того чи іншого з них повинне базуватися на меті аналізу конкретних аспектів промислової політики та досліджуваному проблемному полі.

Серед всього різноманіття трактувань даної категорії в усіх підходах можна також виділити основні їх напрямки. Отже, «промислова політика» розуміється як: 1 – комплекс (система, сукупність) заходів; 2 – економічна програма, стратегія; 3 – складне явище; 4 – діяльність, напрямок (спосіб, комплекс, сукупність) дій; 5 – система відносин.

Аналіз підходів науковців і практиків до трактування поняття «промислова політика» дозволив виділити й основні її риси:

1. Промислова політика реалізується державними та регіональними органами влади через розробку та впровадження певного комплексу заходів.

2. Промислова політика повинна забезпечувати гармонійний розвиток промислового комплексу та сприяти зростанню його конкурентоспроможності, що забезпечуватиме стає економічне зростання в довгостроковій перспективі.

3. У сучасних умовах найважливішим орієнтиром побудови промислової політики повинно стати створення та підтримка найновіших високотехнологічних виробництв [47, 48].

Таким чином, сучасна промислова політика повинна бути спрямована на структурно-технологічну перебудову промисловості, що забезпечить підвищення її інноваційно-інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності, надасть можливість поступового переходу до вищих технологічних укладів.

Враховуючи те, що, згідно з проведеним вище дослідженням, політика – це діяльність з управління, а також те, що така діяльність здійснюється державою шляхом розробки та впровадження відповідного комплексу заходів, вважаємо доцільним трактувати *промислову політику* як: дії держави з розробки та впровадження комплексу заходів структурно-технологічної перебудови промисловості задля підвищення її конкурентоспроможності та поступового переходу до вищих технологічних укладів.

Такі дії держави призначені забезпечити сталий розвиток країни й зростання добробуту її населення. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Сухарев О. С.** Индустриальная политика и развитие промышленных систем / О. С. Сухарев, Е. Н. Стрижакова // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2014. – № 15. – С. 2 – 21.
2. **Радеке Й.** Промысловий сектор України: аналіз і останні тенденції / Й. Радеке, Р. Кірхнер, Д. Науменко / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Німецька консультативна група. – Берлін-Київ, 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHPSESSID=89247f7844605f64bcb9327b8b45548a
3. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України: Аналітична доповідь / За ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 41 с.
4. **Горбулин В.** Украине нужна новая промышленная политика, которая бы отвечала национальным интересам / В. Горбулин // Зеркало недели. – 2010. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://gazeta.zn.ua/ECONOMICS/ukraine_nuzhna_novaya_promyshlennaya_politika_kotoraya_by_otvechala_natsionalnym interesam.html
5. **Калинин А.** Построение сбалансированной промышленной политики / А. Калинин // Вопросы экономики. – 2012. – № 4. – С. 132 – 146.
6. **Кизим М. О.** Промышловая политика та кластеризация економіки України : монографія / М. О. Кизим. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2011. – 304 с.
7. Политологический словарь-справочник / Д. Е. Погорельный, В. Ю. Фесенко, К. В. Филиппов. – Ростов-на-Дону : Наука-Спектр, 2008 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://politics_reference.academic.ru/316/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
8. **Баранов И. В.** Определение сущности и границ промышленной политики / И. В. Баранов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.5rik.ru/na5/2524.htm>
9. Новая философская энциклопедия : в 4 т. / Под редакцией В. С. Стёпина. – М.: Мысль, 2001 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/3026/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
10. Политика. Толковый словарь / Под общ. ред. И. М. Осадчей. – М.: ИНФРА-М; Издательство «Весь Мир», 2001 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/155/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
11. **Ожегов С. И.** Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова / Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., доп. – М.: Азбуковник, 1999. – 944 с.
12. Философия науки: Словарь основных терминов / Сост. С. А. Лебедев. – М.: Академический Проект, 2004 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://philosophy_of_science.academic.ru/284/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
13. Большой Энциклопедический словарь. – М.: АСТ, Астрель, 2008. – 1248 с.
14. **Райзберг Б. А.** Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
15. Словарь бизнес-терминов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/business/10898>
16. Free Business Terms Dictionary of Words and Phrases Commonly Used in International Commerce [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.importexporthelp.com/a/business-terms-dictionary.htm#1>
17. **Букреев А. М.** Промышленная политика, ее сущность, условия и цели формирования / А. М. Букреев, Е. В. Левецкая // ИнВестРегион. – 2006. – № 5. – С. 2 – 5.
18. **Okuno-Fujiwara M.** (1985). Economic Analysis of Industrial Policy: A Conceptual Framework through the Japanese Experience / M. Okuno-Fujiwara, K. Suzumura. – Tokyo : Asahi, 35 – 41.
19. **Krugman, P.** Trade with Japan: Has the Door Opened Wider? / P. Krugman. – Chicago, Ill. USA : University of Chicago Press, 1991. – P. 191 – 220.
20. **Otis, L.** Losing Time: The Industrial Policy Debate / L. Otis, Jr. Graham. – Cambridge, Mass. USA : HarvardUniversity Press, 1994. – P. 231 – 232.
21. **Абалкин Л. И.** Концептуальные вопросы разработки промышленной политики в условиях современной российской экономики / Л. И. Абалкин // Промышленная политика России на пороге XXI века. – М.: ИздАТ, 1997. – С. 28 – 33.
22. **Foreman-Peck J.** Industrial Policy in Europe in the 20th Century / J. Foreman-Peck // EIB Papers, 2006. – Vol. 11. – № 1 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/44853/1/515648485.pdf>
23. **Завадников В. О.** О промышленной политике в Российской Федерации / В. О. Завадников // Промышленная политика в Российской Федерации. – 2007. – № 5. – С. 3 – 9.
24. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку [Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін.] / За ред. Ю. В. Кіндзерського ; НАН України: Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2009. – 928 с.
25. **Низамутдинов И. К.** Региональная промышленная политика: особенности формирования и реализации : автореф. дис. ... канд. экон. наук / И. К. Низамутдинов. – Казань, 2012. – 24 с.
26. **Щербаков В. И.** Промышленная политика России / В. И. Щербаков // Официальный сайт международного совета экономистов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.iuecon.org/sarsherbakov.html>
27. Региональная промышленная политика: теоретические основы, практика формирования и механизм реализации / А. И. Татаркин, О. А. Романова, Р. И. Чененова, М. Г. Филатова. – Екатеринбург : УрО РАН, 2000. – 82 с.
28. **Rodrick D.** Industrial Policy for the Twenty-First Century [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.hks.harvard.edu/fs/drodrik/Research%20papers/UNIDOSep.pdf>
29. Доклад о промышленной политике Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://prompolit.ru/91609>
30. **Завадников В.** О промышленной политике Российской Федерации / В. Завадников // Общество и экономика. – 2007. – № 2-3. – С. 5 – 39.
31. **Татаркин А. И.** Промышленная политика: генезис, региональные особенности и законодательное обеспечение / А. И. Татаркин, О. А. Романова // Экономика региона. – 2014. – № 2. – С. 9 – 21.
32. Министерство экономического развития РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.economy.gov.ru>
33. **Гельвановский М. И.** Государственная промышленная политика в переходный период / М. И. Гельвановский // Аналитический вестник Совета Федерации ФС РФ. Специальный выпуск. Часть II. – 1998. – № 2 (69). – С. 50 – 65.
34. **Foreman-Peck, J.** European Industrial Policy: The Twentieth-Century Experience / J. Foreman-Peck, G. Frederico. – Oxford University, 1999. – 484 p.
35. **Кондратьев Н. Д.** Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения / Н. Д. Кондратьев, Ю. В. Яковец. – М.: Экономика, 2002. – 765 с.
36. EEAG Report Industrial Policy [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.cesifo-group.de/ifoHome/publications/docbase/details.html?docid=14566669>
37. **Сотников Д. М.** Критерии выбора приоритетов государственной промышленной политики : автореф. дис. ... канд. экон. наук / Д. М. Сотников. – Москва, 2006. – 22 с.
38. **Valila T.** No Policy is an Island – on the Interaction Between Industrial and Others Policies Century / T. Valila // EIB Papers, 2006. – Vol. 11. – № 2 [Electronic resource]. – Mode of access : http://pascal.iseg.utl.pt/~hvelos/peae/peae_am/EIBPapers_Industrial%20Policy%20Europe_11-02.pdf
39. **Оркуша М. А.** Анализ подходов к разработке концепций промышленной политики / М. А. Оркуша, М. Ю. Погодаева // Экономический журнал. – 2012. – Вып. 28 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/analiz-podhodov-k-razrabotke-kontseptsiy-promyshlennoy-politiki>
40. **Rodrick D.** Trade and Industrial Policy Reform in Developing Countries: A Review of Recent Theory and Evidence / D. Rodrick // NBER working paper No. 4417 – August, 1993 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.nber.org/papers/w4417.pdf>
41. **Amsden, A.** Asia's Next Giant: South Korea's Late Industrialization / A. Amsden. – Oxford : Oxford University Press, 198.
42. **Chang, H.-J.** Kicking Away the Ladder / H.-J. Chang. – London : Anthem Press, 2002.
43. **Lin, J.** Should Industrial Policy in Developing Countries Conform to Comparative Advantage or Defy it? A Debate between Justin Lin and Ha-Joon Chang / J. Lin, H.-J. Chang // Development Policy Review, 2009, 27 (5): pp. 483 – 502.
44. **Hausmann, R.** Economic Development as Self-Discovery / R. Hausmann, D. Rodrick // Journal of Development Economics, 2003, 72 (2): pp. 603 – 633.
45. **Budzinski, O.** European Industrial Policy: Economic Foundations, Concepts and Consequences / O. Budzinski, C. Schmidt // Working Paper. Marburg: Philipps University of Marburg, 2006.
46. **Татаркин А.** Промышленная политика как основа системной модернизации экономики России / А. Татаркин // Проблемы теории и практики управления. – 2008. – № 1. – С. 8 – 21.
47. **Мазилев Е. А.** Промышленная политика как механизм регионального развития / Е. А. Мазилев // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. – 2013. – № 1(25). – С. 187 – 194.

REFERENCES

- Abalkin, L. I. "Kontseptualnye voprosy razrabotki promyshlennoy politiki v usloviakh sovremennoy rossiyskoy ekonomiki" [Conceptual issues of industrial policy in the conditions of modern Russian economy]. In *Promyshlennaia politika Rossii na poroge XXI veka*, 28-33. Moscow: Izdat, 1997.
- Amsden, A. *Asia's Next Giant: South Korea's Late Industrialization*. Oxford: Oxford University Press, 1989.
- Baranov, I. V. "Opredelenie sushchnosti i granits promyshlennoy politiki" [Definition of the nature and limits of industrial policy]. <http://www.Srik.ru/na5/2524.htm>
- Bolshoy Entsiklopedicheskiy slovar* [Collegiate Dictionary]. Moscow: AST; Astrel, 2008.
- Bukreev, A. M., and Levitskaia, E. V. "Promyshlennaia politika, ee sushchnost, usloviia i tseli formirovaniia" [Industrial policy, its essence, conditions and objectives of formation]. In *VestRegion*, no. 5 (2006): 2-5.
- Budzinski, O., and Schmidt, C. "European Industrial Policy: Economic Foundations, Concepts and Consequences" In *Working Paper Marburg*: Philipps University of Marburg, 2006.
- Chang, H. -J. *Kicking Away the Ladder* London: Anthem Press, 2002.
- "Doklad o promyshlennoy politike Rossiyskoy Federatsii" [Report on Industrial Policy of the Russian Federation]. <http://prompolit.ru/91609>
- "EEAG Report Industrial Policy". <http://www.cesifo-group.de/ifo-Home/publications/docbase/details.html?docId=14566669>
- "Free Business Terms Dictionary of Words and Phrases Commonly Used in International Commerce". <http://www.importexporthelp.com/a/business-terms-dictionary.htm#l>
- Foreman-Peck, J. "Industrial Policy in Europe in the 20th Century". <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/44853/1/515648485.pdf>
- Foreman-Peck, J., and Frederico, G. *European Industrial Policy: The Twentieth-Century Experience*: Oxford University, 1999.
- Gorbulin, V. "Ukraine nuzhna novaia promyshlennaia politika, kotoraiia by otvechala natsionalnym interesam" [Ukraine needs a new industrial policy that would meet the national interests]. http://gazeta.zn.ua/ECONOMICS/ukraine_nuzhna_novaya_promyshlennaya_politika,_kotoraya_by_otvechala_natsionalnym_interesam.html
- Gelvanovskiy, M. I. "Gosudarstvennaia promyshlennaia politika v perekhodnyy period" [State industrial policy during the transition period]. *Analiticheskiy vestnik Soveta Federatsii FS RF. Spetsialnyy vypusk*, vol. 2, no. 2 (69) (1998): 50-65.
- Hausmann, R., and Rodrick, D. "Economic Development as Self-Discovery". *Journal of Development Economics*, no. 72 (2) (2003): 603-633.
- Kalinin, A. "Postroenie sbalansirovannoy promyshlennoy politiki" [Building a balanced industrial policy]. *Voprosy ekonomiki*, no. 4 (2012): 132-146.
- Krugman, P. *Trade with Japan: Has the Door Opened Wider?* Chicago: University of Chicago Press, 1991.
- Kindzerskiy, Yu. V. et al. *Potentsial natsionalnoi promyslovosti: tsvi i mekhanizmy efektyvnoho rozvytku* [Potential national industry objectives and mechanisms for effective development]. Kyiv, 2009.
- Kondratev, N. D., and Yakovets, Yu. V. *Bolshie tsykly koniunktury i teoriia predvideniia* [Big cycles conjuncture and the theory of foresight]. Moscow: Ekonomika, 2002.
- Kyzym, M. O. *Promyslova polityka ta klasteryzatsiia ekonomiky Ukrainy* [Industrial policy and clustering of Economy of Ukraine]. Kharkiv: INZHEK, 2011.
- Lebedev, S. A. "Filosofia nauki: Slovar osnovnykh terminov" [Philosophy of Science: Glossary of key terms]. http://philosophy_of_science.academic.ru/284/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
- Lin, J., and Chang, H. -J. "Should Industrial Policy in Developing Countries Conform to Comparative Advantage or Defy it? A Debate between Justin Lin and Ha-Joon Chang". *Development Policy Review*, no. 27 (5) (2009): 483-502.
- Ministerstvo ekonomicheskogo razvitiia RF. <http://www.economy.gov.ru>
- Mazilov, E. A. "Promyshlennaia politika kak mekhanizm regionalnogo razvitiia" [Industrial policy as a tool for regional development]. *Ekonomicheskie i sotsialnye peremeny: fakty, tendentsii, prognoz*, no. 1 (25) (2013): 187-194.
- Nizamutdinov, I. K. "Regionalnaia promyshlennaia politika: osobennosti formirovaniia i realizatsii" [Regional industrial policy: features of formation and implementation]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk*, 2012.
- "Novaia filosofskaia entsiklopediia" [New Encyclopedia of Philosophy]. http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/3026/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
- Orkusha, M. A., and Pogudaeva, M. Yu. "Analiz podkhodov k razrabotke kontseptsii promyshlennoy politiki" [Analysis of approaches to the development of concepts of industrial policy]. <http://cyberleninka.ru/article/n/analiz-podkhodov-k-razrabotke-kontseptsii-promyshlennoy-politiki>
- Ozhegov, S. I., and Shvedova, N. Yu. *Tolkovyy slovar russkogo iazyka* [Dictionary of Russian language]. Moscow: Azbukovnik, 1999.
- Otis, L., and Graham, Jr. *Losing Time: The Industrial Policy Debate* Cambridge, Mass. USA: Harvard University Press, 1994.
- Okuno-Fujiwara, M., and Suzumura, K. *Economic Analysis of Industrial Policy: A Conceptual Framework through the Japanese Experience*. Tokyo: Asahi, 1985.
- "Politika. Tolkovyy slovar" [Policy. Dictionary]. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/politology/155/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
- Pogorelyy, D. E., Fesenko, V. Yu., and Filippov, K. V. "Politologicheskiy slovar-spravochnik" [Glossary of Political Science]. http://politics_reference.academic.ru/316/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90
- Promyslova polityka iak chynnyk pislakryzovoho vidnovlenniia ekonomiky Ukrainy* [Industrial policy as a factor in the post-crisis economic recovery Ukraine]. Kyiv: NISD, 2012.
- Rodrick, D. "Trade and Industrial Policy Reform in Developing Countries: A Review of Recent Theory and Evidence". <http://www.nber.org/papers/w4417.pdf>
- Radeke, Y., Kirkhner, R., and Naumenko, D. "Promyslovyi sektor Ukrainy: analiz i ostanni tendentsii" [The industrial sector of Ukraine, analysis and the latest trends]. http://www.beratergruppe-ukraine.de/download/TN/TN_02_2014_ukr.pdf?PHPSESSID=89247f7844605f64bbc9327b8b45548a
- Rodrick, D. "Industrial Policy for the Twenty-First Century". <http://www.hks.harvard.edu/fs/drodrik/Research%20papers/UNIDOSep.pdf>
- Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, E. B. *Sovremennyy ekonomicheskiy slovar* [Modern Dictionary of Economics]. Moscow: INFRA-M, 2007.
- Sukharev, O. S., and Strizhakova, E. N. "Industrialnaia politika i razvitiie promyshlennykh sistem" [Industrial policy and the development of industrial systems]. *Natsionalnye interesy: priority i bezopasnost*, no. 15 (2014): 2-21.
- Shcherbakov, V. I. "Promyshlennaia politika Rossii" [Russia's industrial policy]. *Oftsiialnyy sayt mezhdunarodnogo soveta ekonomistov*. <http://www.uecon.org/sar-scherbakov.html>
- "Slovar biznes-terminov" [Dictionary of Business Terms]. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/business/10898>
- Sotnikov, D. M. "Kriterii vybora prioriteto govudarstvennoy promyshlennoy politiki" [Criteria for selection of priorities of the state industrial policy]. *Avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk*, 2006.
- Tatarkin, A. I. *Regionalnaia promyshlennaia politika: teoreticheskie osnovy, praktika formirovaniia i mekhanizm realizatsii* [Regional industrial policy: theoretical basis, the practice of formation and implementation mechanism]. Ekaterinburg: UrO RAN, 2000.
- Tatarkin, A. I., and Romanova, O. A. "Promyshlennaia politika: genezis, regionalnye osobennosti i zakonodatelnoe obespechenie" [Industrial policy: genesis, regional features and legislative support]. *Ekonomika regiona*, no. 2 (2014): 9-21.
- Tatarkin, A. "Promyshlennaia politika kak osnova sistemnoy modernizatsii ekonomiki Rossii" [Industrial policy as the basis for system modernization of the Russian economy]. *Problemy teorii i praktiki upravleniia*, no. 1 (2008): 8-21.
- Valila, T. "No Policy is an Island - on the Interaction Between Industrial and Others Policies Century". http://pascal.iseg.utl.pt/~hvelos/peae/peae_am/EIBPapers_Industrial%20Policy%20Europe_11-02.pdf
- Zavadnikov, V. O. "O promyshlennoy politike v Rossiyskoy Federatsii" [On industrial policy in the Russian Federation]. *Promyshlennaia politika v Rossiyskoy Federatsii*, no. 5 (2007): 3-9.
- Zavadnikov, V. "O promyshlennoy politike Rossiyskoy Federatsii" [On industrial policy of the Russian Federation]. *Obshchestvo i ekonomika*, no. 2-3 (2007): 5-39.